

ПІДСУМКИ ПРОВЕДЕННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА У ШКОЛІ»

22 серпня 2013 р. у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва, розташованого на території Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника, відбулася методична конференція «Актуальні питання викладання українознавства у школі», організована кафедрою методики суспільно-гуманітарної освіти і виховання та науково-методичним центром суспільствознавства та українознавства Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса

Грінченка. Конференція проходила у рамках щорічних серпневих заходів для освітян міста Києва, які відбуваються перед початком навчального року.

У роботі конференції взяли участь понад 60 педагогічних та науково-педагогічних працівників: методисти з українознавства районних науково-методичних центрів, учителі українознавства столичних шкіл, ліцеїв та гімназій, керівники шкільних музеїв, лабораторій, кабінетів, гуртків та факультативних курсів українознавчого (народознавчого,

етнографічного) спрямування, співробітники Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка (ІППО КУ імені Бориса Грінченка), науковці Національного науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії (ННДІУВІ), працівники Національного музею українського народного декоративного мистецтва (НМУНДМ) [1].

Конференцію відкрив завідувач кафедри методики суспільно-гуманітарної освіти та виховання ІППО КУ імені Бориса Грінченка доктор історичних наук, професор Ф. Левітас. У своїй промові «Шкільне українознавство в столичному освітньому просторі» він ґрунтовно і переконливо показав великий аксіологічний потенціал українознавства, його роль у становленні світогляду українських школярів та надав рекомендації щодо його викладання. Зокрема, доповідач наголосив на важливості використання вчителем потужної джерельної бази, електронних ресурсів, ілюстративного матеріалу; звернув увагу на збереження історичної пам'яті українського народу та формування у школярів позитивного іміджу України.

Проблема викладання українознавства на сучасному етапі є ключовою у системі національної освіти. Викладач кафедри методики суспільно-гуманітарної освіти та виховання ІППО КУ імені Бориса Грінченка Ю. Беззуб у доповіді «Українознавство в національно-патріотичному вихованні школярів» висвітлив роль і значення шкільного вчителя у створенні цілісної системи національного виховання. Коло тем, яке охопив доповідач, стосувалося включення проблематики національного виховання до дослідницьких програм і планів загальноосвітніх навчальних закладів, створення на базі шкіл експериментальних майданчиків та лабораторій з проблем національно-патріотичного виховання.

Доцент кафедри методики суспільно-гуманітарної освіти та виховання ІППО КУ імені Бориса Грінченка кандидат історичних наук О. Дудар представила презентацію «Постаті видатних українців у світовому культурному контексті» з підтемою «Україна через українців». Предметом висвітлення стали здобутки Марії Примаченко, Сергія Параджанова, Тадея Рильського та Василя Тарновського молодшого. Ці постаті обрано через особливості їхнього життєвого і творчого шляху та палку прихильність до української справи в різних контекстах – мистецькому, культурологічному, політичному, економічному. Долаючи значні перешкоди, видатні українці не лише самоутверджувалися, але й здійснили неоціненний внесок у розвиток української культури, що слугує яскравим прикладом для підростаючого покоління.

Координатор наукової роботи по співпраці ННДІУВІ з Київським університетом імені Бориса Грінченка С. Бойко у своїй доповіді висвітлила діяльність Інституту українознавства та всесвітньої історії в царині забезпечення практичних потреб загальноосвітньої школи та проаналізувала перспективні напрями співробітництва науковців та освітян-

практиків у поширенні українознавчих знань. Доповідачка закликала вчителів створювати методичні розробки уроків та позакласних заходів з українознавства, узагальнювати досвід українознавчої діяльності шкіл та поширювати їх через академічне видання – часопис «Українознавство».

До уваги учасників методичної конференції було запропоновано нове довідкове видання кандидата історичних наук, провідного наукового співробітника відділу історичних пам'яток ННДІУВІ О. Ярошинського «Українознавство в умовах розбудови незалежної України: бібліографія (1989–2012 рр.)», яке може бути корисним вчителям, студентам, викладачам українознавства. У запропонованому виданні наведено бібліографічний список праць співробітників ННДІУВІ та інших дослідників, що стосуються місця українознавства в системі освіти, науки, культури і державотворення України.

Вагомий внесок науковців ННДІУВІ у поширення українознавчих знань в освітньому просторі України та за її межами представлений також у бюлетенях Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів та бюлетенях Міжнародного конкурсу з українознавства для студентів та молодих учених, видання яких були подаровані організаторам конференції.

З особливим інтересом присутні сприйняли доповідь старшого наукового співробітника відділу культурологічних досліджень ННДІУВІ народної артистки України В. Короті-Ковальської про формування духовності, світоглядних та естетичних ідеалів учнівської молоді засобами українознавства. На її глибоке переконання, винятково важливу роль у формуванні й розвитку людських почуттів відіграють художня література, мистецтво та пісенна культура, яка володіє внутрішніми духовними силами і займає важливе місце у житті кожного. Доповідачка звернула увагу на те, що освітянам належить виховати не одне покоління школярів, навчити їх бути самодостатніми та самобутніми в умовах загальної уніфікації та маскультури, аби не розчинитися в інших субетносах, а залишитися собою і відчути потребу працювати на теренах духовності.

Досвідом позакласної роботи з українознавства у ЗНЗ поділилася завідувач відділу української філології ННДІУВІ кандидат філологічних наук А. Пономаренко, яка презентувала методичну розробку «Мовно-історичний турнір» у стилі living history для учнів 7 класів. Шляхом апробації українознавчої гри в Київському ліцеї-інтернаті №23 «Кадетський корпус» вона дійшла висновку про значний дидактичний потенціал відомостей з історії у лінгводидактиці та показала перспективність українознавчого інтегративного підходу в реалізації міжпредметних зв'язків у викладанні української мови, історії України, української художньої культури та музичного мистецтва.

На прикладах роботи діючих в Україні шкільних музеїв молодший науковий співробітник відділу історичних пам'яток ННДІУВІ А. Кононенко розкрила важливу роль музейних експозицій у розвитку світогляду школярів. На її переконання, музей у школі – це скарбниця пам'яті матеріальної та духовної культури. Взаємодія музею та школи, зауважила вона, дає можливість навчати та виховувати, пропагувати знання з історії та культури, розвивати художні та естетичні смаки, виховувати любов до рідного краю. З великим захопленням доповідачка розповіла про унікальні фонди шкільних музеїв України й висловила побажання, щоб такий досвід роботи зі збереження спадщини українського народу примножувався й надалі.

Заступник генерального директора з науково-освітньої роботи та зв'язків із громадськістю Національного музею українського народного декоративного мистецтва Г. Безкоровайна презентувала освітню програму «Творчий ранок у музеї». Програма, зазначила вона, розроблена у формі науково-пізнавального уроку з практичними елементами для школярів різних вікових категорій, що має три варіативні частини, які вчитель та учні можуть обирати на власний розсуд.

До першої частини входить екскурсія «Українське народне декоративне мистецтво», під час якої на відвідувачів чекає захоплююча подорож у віках (експонати представлені з XV ст. і до сьогодні) по всіх регіонах України; знайомство з багатьма видами народного декоративного мистецтва: вишивкою, ткацтвом, килимарством, керамікою, різьбленням та розписом на дереві тощо, а також творами народних художниць України Катерини Білокур та Марії Примаченко.

Друга частина являє собою творчу форму проведення дозвілля, де можна поспівати народні пісні, навчитися українських традиційних танців, українських і східних бойових мистецтв, погратися в традиційні народні дитячі ігри, створити оригінальні вироби власними руками, подивитися фольклорне шоу, весільний обряд Київщини чи Волині, послухати концерт класичної або української етнічної музики.

У третій частині працівники Національного музею українського народного декоративного

мистецтва пропонують майстер-класи: українських традиційних забав, виготовлення та декор свічки з вощини; клаптикове шитво (печворк); ліплення з солоного тіста; гончарство: гончарний круг, дрібна пластика (свищики); петриківський розпис; лялька-мотанка (кукурудза, сіно, тканина, нитки); журавлик-мотанка; вироби з ликової щітки; листівки (флористика, витинанка); розпис (екоторба, футболка); плетіння (солотома, лоза, рогоза); вальняння з вовни; писанкарство; розпис на склі.

Разом із старшим науковим співробітником відділу науково-освітньої роботи НМУНДМ А. Недочитаною Г. Безкоровайна провела майстер-клас «Одягання українського народного строю». Учасникам конференції було запропоновано як модель український жіночий одяг Полісся і Полтавщини [2].

Методисти київських науково-методичних центрів та вчителі-практики у своїх виступах відзначили, що на сучасному етапі українознавство знаходиться у варіативній складовій навчального плану, тому більшість українських дітей позбавлена можливості вивчати цей предмет, який у своїй основі є базовим для формування духовних цінностей підростаючого покоління. Стурбованість у присутніх викликають подальші перспективи викладання українознавства у загальноосвітніх навчальних закладах. Поступове введення у дію нового Державного стандарту початкової загальної освіти, Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти та оновлення навчальних програм вносять суттєві зміни у процес впровадження українознавчих знань у навчально-виховний процес.

Коло питань, які порушувалися на конференції, було надзвичайно широке: про науково-методичну допомогу вчителям українознавства, проблеми щодо видання підручників і посібників з українознавства, хрестоматій та довідників тощо.

Підбиваючи підсумки роботи, учасники конференції дійшли висновку, що слід продовжувати об'єднувати зусилля освітян-практиків, науковців Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, Національного науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії з метою створення нових спільних проектів для більш ефективного впровадження українознавства в освітній простір України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методична конференція для вчителів українознавства. – http://ippo.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=2957&Itemid=1

2. Методична конференція «Актуальні питання викладання українознавства у школі». – http://nrius.org.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=104&Itemid=409&limitstart=8

Світлана БОЙКО

кандидат філософських наук,
старший науковий співробітник відділу
освітніх технологій ННДІУВІ